

DE MAN DIE MET POPPEN SPEELDE

Ze ademde kort en snel. Ze bewoog een beetje in haar slaap, alsof ze voelde dat ze niet alleen was. De man die haar gadesloeg, zette voorzichtig een stap naar achteren het donker in. In de kamer hing een vage vanillegeur, die de man zich nog herinnerde. Het was haar geur. Hij hoorde bij haar. Een kinderlijke geur. Bij een oudere vrouw zou hij te opdringerig zijn geweest en hem in het ergste geval migraine hebben bezorgd. Maar niet bij deze jonge vrouw, of meisje, in dit bed.

Hij liep weer naar haar toe en ging naast haar staan. Ze zag er onnatuurlijk uit; haar lange, blonde haar lag uitgespreid over het kussen, alsof ze geen zin had om het de volgende ochtend te ontwarren. Maar daar hoefde ze zich geen zorgen over te maken, dacht hij. Haar armen lagen langs haar lichaam, als bij een pop. Een still uit een film – geruisloos en vredig. Haar aura van onschuld was een illusie, dat wist hij nu. Niet zo lang geleden was haar berekenende karakter aan het licht gekomen, dat alles kapotgemaakt had wat ze samen hadden opgebouwd. Ze was nu even koud en hard als ze hiervoor liefdevol en aantrekkelijk was geweest. Ze had haar beloften gebroken. Afspraken hadden niets meer voorgesteld. De tederheid tussen hen had plaatsgemaakt voor neerbuigende, sarcastische opmerkingen. Ze had een grote fout gemaakt door hem op zijn ziel te trappen en achter zijn rug om uit te lachen. Ze had hem onderschat en gedacht dat hij zou toegeven en voor haar door het stof zou kruipen toen haar onbetrouwbaarheid en benepen inheligheid zichtbaar werd. Opnieuw welde de razernij in hem op,

en hij dwong zichzelf diep adem te halen. Zijn woede mocht niet de overhand krijgen. Hij moest zich concentreren op wat hij zich had voorgenomen te doen. Hij ontspande toen hij merkte dat hij zijn gevoelens weer onder controle kreeg. Zoals ze er nu bij lag, was ze perfect. Onbedorven. Net zoals toen hij haar voor het eerst zag.

Ze leek haast te hebben gehad toen ze vannacht thuiskwam. Ze had haar jurk, vest en bh op de grond gegooid. Hij had voor haar portiekdeur in Högalidsgatan gewacht, verscholen in zijn auto. Ze was alleen geweest. Gezien haar losbandige aard had hij daar niet van uit kunnen gaan. Hij monsterde haar gezicht. Ze had wel de tijd genomen om haar make-up eraf te halen. Er zat nu nog alleen een dun, zwart streepje bij haar linkeroog. Haar huid was glad omdat ze sliep, rimpelloos. Zo moest ze in zijn herinnering en het hiernamaals bewaard blijven.

Naast de geur van vanille hing er een zweem van alcohol in de kamer, zoetig, dropachtig. Sambuca? Daar was ze het type wel voor, dacht hij. Ze hield van zoete, sterke drankjes, die snel effect hadden. Misschien was ze de stad ingegaan om haar verwachte financiële extraatje te vieren. Maar dat was dan iets te voorbarig geweest.

Hij glimlachte vreugdeloos in zichzelf. Ze hield van uitgaan en had zich verschillende keren laten trakteren op dure diners in restaurants die hij had uitgezocht: Prinsen, Grand Hôtel en Gondolen. Andere keren had hij dure champagne meegenomen naar haar huis. Het was een paar keer gebeurd dat ze daarna ergens had willen dansen. Dat had hij weten te voorkomen. Hij hield niet van dansgelegenheden, laat staan van clubs. Een eindeloos, uitgerekt voorspel. Tijdverspilling. En het kostte ook nog eens veel geld, geen twijfel mogelijk. Toen was hun overeenkomst voor hen allebei beter – en eerlijker, omdat het duidelijk was dat het geld besteed werd aan dat waarvoor het was bedoeld. Het was niet gratis, maar het was makkelijker om de kosten in de gaten te houden.

Hij deinsde terug toen de vrouw onder hem een zucht slaakte. Voorzichtig zette hij een paar stappen naar achteren en hoorde haar

heel even onregelmatig ademhalen, daarna kwam ze weer tot rust en draaide zich zodat ze weer goed lag. Een moment lang dacht hij dat ze wakker was geworden en hem met half geloken ogen aankeek, maar toen hoorde hij haar zacht snurken, en hij ademde uit.

Hij trok zijn medische handschoenen aan. Het zweet plakte aan de binnenkant van het dunne plastic. De manier waarop de kamer eruitzag zou hem helpen. De eerste keer dat ze ermee had ingestemd om hem bij haar thuis te laten komen, was hij verbaasd geweest over de inrichting, of het gebrek daaraan, beter gezegd. Er stond niets in haar slaapkamer, geen persoonlijke spullen. Er was niets wat in de weg stond of schoongemaakt moest worden als hij straks klaar was. De ruimte was perfect voor datgene waarvoor hij zou worden gebruikt. Niet alleen vanuit haar perspectief, maar ook vanuit dat van hem, zoals weldra zou blijken. Dat ze toch een gewone jonge vrouw was, was duidelijk geworden toen hij een andere keer per ongeluk de deur van haar privéslaapkamer had opengedaan. Het contrast was enorm. Die stond zo vol met persoonlijke spullen dat je amper naar binnen kon. Om de een of andere reden was ze daar vannacht niet gaan slapen en was ze knock-out gegaan in de slaapkamer waar ze normaal alleen werkte. Dat maakte het veel makkelijker voor hem.

Voorzichtig liep hij weer naar haar bed, geruisloos ondanks zijn grove schoenen. Hij pakte een kussen, en ze spande haar spieren toen hij het op haar gezicht drukte. Krampachtig begon ze met haar benen te spartelen.

Hij had zich een klinische, ongecompliceerde handeling voorgesteld, waarbij ze na een paar minuten in haar slaap zou komen te overlijden. Dat haar spieren door het zuurstoftekort het vrijwel meteen zouden opgeven en dat ze roerloos zou inslapen. Daarentegen nam haar overlevingsinstinct het onmiddellijk over toen ze geen lucht meer kreeg.

Zo had het niet moeten gaan, dacht hij, toen ze zijn onderarm vastgreep en haar nagels in zijn huid boorde. Hij kreeg een knie in

zijn zij en moest naar lucht happen, maar hij herpakte zich snel en rolde over haar heen, zodat hij schrijlings op haar kwam te zitten. Stevig duwde hij het kussen op haar gezicht en probeerde haar wanhopige pogingen om hem een knietje in zijn nieren te geven te negeren.

Een vluchtige blik op de wekker. Vijftig seconden. Toch vertoonde ze geen tekenen van vermoeidheid. Door de angst en de adrenaline vocht ze voor haar leven. Hij had haar eerst moeten verdoven en haar vervolgens in alle rust moeten wurgen. Hij was het niet gewend om de controle kwijt te raken. Integendeel. Hij hield zichzelf in evenwicht door zijn knieën harder op de armen van de vrouw te duwen en stompte met de vuist van zijn vrije hand in haar buik. Dat leek effect te hebben. Ze begon minder hard te trappen, en uiteindelijk stopte ze er helemaal mee. Haar armen onder zijn knieën werden slap.

Hij wachtte. Haar lichaam lag nu volkomen roerloos onder hem. Slap en levenloos, als een lappenpop. Drie minuten. Vier minuten. Ze kon niet meer genoeg tegenwoordigheid van geest hebben om te doen alsof. Maar hij nam geen enkel risico.

Vijf minuten. Hij tilde het kussen op. Haar opengesperde ogen staarden hem aan, en hij zag een dun netwerk van gesprongen bloedvaten in haar ooghoek. Hij gleed van haar af en ging naast het bed staan. Haar borstkas bewoog niet meer. Hij hield zijn vingers op haar hals, voelde geen hartslag, haalde een reinigingsdoekje tevoorschijn en veegde voorzichtig het restje make-up bij haar oog weg. Toen spreidde hij haar haar weer uit over het kussen en zocht in zijn zak. Hij legde een stuk plastic onder haar hand en pakte het flesje natriumhypochloriet erbij. Voorzichtig haalde hij een tandenstoker onder haar nagels door en wreef de vloeistof met een nagelborsteltje eronder. Langzaam, bijna eerbiedig, begon hij met zwaaiende bewegingen haar naakte lichaam te reinigen. Zijn ogen brandden van het chloor. De tijd dat ze leven had uitgestraald, voelde heel ver weg.

Hij bekeek haar. Haar ogen waren onaangenaam groot en glazig, als emaillen ogen. Hij had haar een ander einde gewenst, als dat mogelijk was geweest. Maar het was van begin af aan al te laat geweest. Ze had een keuze gemaakt voor hen beiden, zonder zijn medeweten. Hij had geen keuze meer gehad.

Hij liep weg, naar de keuken. In de gootsteen stonden twee lege theekopjes. Hij ging zitten op een afgebladderde spijlenstoel, die ooit lichtblauw was geweest en eerder thuis leek te horen in een oud boerderijtje. Een erfstuk of op een rommelmarkt gekocht. Hij had hier eerder gezeten en zich afgevraagd of deze stoel wel representatief was voor de smaak van een jonge vrouw. Hij trommelde met zijn vingers op de tafel. Eerst hard en nadrukkelijk, als een militaire mars bijna. Toen veranderde hij van ritme. Aanvankelijk herkende hij de snelle, galopperende melodie niet, die als vanzelf leek te ontstaan. Toen glimlachte hij. Het was de begintune van *Bonanza*. Hoe kwam hij daar in godsnaam bij? Het moet eeuwen geleden zijn geweest dat hij de herhalingen van deze western op televisie had gezien. Om de een of andere ondoorgrondelijke reden hadden de klanken besloten om uitgerekend nu uit de kronkelende paden van zijn geheugen op te borrelen. Misschien als een subtiele metafoor voor het recht dat gesproken had. Hij begon harder te trommelen, liet het geluid tussen de muren weerkaatsen en keek naar de deur van de slaapkamer. Hij wachtte.

Hij liep de slaapkamer weer in en zette het lichaam voorzichtig in een zittende positie op het bed. Grote, angstige en levenloze poppenogen keken hem aan.

Nu kon het echte werk beginnen.

De mobiele telefoon, die op de steen naast hem lag, begon plotseling te trillen en produceerde een emotieloos, digitaal melodietje, dat de aangename voorjaarsochtend doeltreffend aan flarden scheurde. Dat was niets bijzonders, aangezien telefoontjes vaak op de minst geschikte momenten kwamen. Maar dat gezegd hebbende, tegenwoordig waren er überhaupt nog maar weinig geschikte momenten, stelde rechercheur Rickard Stenlander vast terwijl hij op zijn knieën zat voor zijn uitgegraven moestuin naast zijn bescheiden, groene volkstuinhuisje, dat op een helling aan het water balanceerde in het volkstuintencomplex Södra Tanto in Södermalm in Stockholm.

Het geluid van zijn mobieltje contrasteerde met de heftige klanken die uit de luidsprekers kwamen die op het terras stonden. Voor Rickard maakten de manische ritmes van de Amerikaans-Oekraïense zigeunerpunkband Gogol Bordello de ochtend nog vrediger. Iets waarmee zijn burenhet niet altijd eens waren. Hij legde de pootaardappel die hij in zijn hand had weg, kwam overeind, klopte de meeste aarde met een graspol van zich af en zette met een zucht het volume van de oude cd-speler zachter. Terwijl de modder tussen zijn vingers en onder zijn nagels plakte, nam hij de telefoon op. Onhandig probeerde hij het scherm niet vuil te maken.

Hij verwachtte een telefonische verkoper aan de lijn te krijgen, die niet wist dat dit zijn eerste vrije zondag in ontelbare weken was en was daarom verbaasd toen hij Eriks naam op het scherm zag staan. Rechercheur Erik Svensson was niet iemand die 's morgens fris en vief was, en op zondagochtend al helemaal niet. Hooguit met

uitzondering van de zondagen dat hij piketdienst had, maar dat was vandaag niet het geval. Uit het feit dat hij op dit vroege ochtenduur zijn baas belde terwijl die vrij was, kon hij opmaken dat het om iets belangrijks ging.

Rickard aarzelde heel even voor hij opnam en keek uit over Årstaviken, het water lag spiegelglad voor hem. Een vroege jogger liep langs, en een paar motorboten waren al op weg naar Hammarbysslussen. De boeggolven achter de boten maakten vluchtige patronen. Het beloofde een van de eerste echt warme voorjaarsdagen van het jaar te worden, en ondanks de koele ochtendlucht zoemden er al een paar verwarde hommels en bijen rond. De zware geur van vogelkers hing tussen de volkstuinthuisjes. Je zou om minder religieus kunnen worden, dacht hij. Als de werkelijkheid zich niet voortdurend opdrong.

Weinig vrienden en collega's zouden Rickard omschrijven als natuurromanticus of iemand met ook maar enige interesse in tuinen. Het was dan ook een nieuwe hobby van hem, wat hij vooralsnog liever voor zich hield, al had hij – in zeer vage bewoordingen – tegenover enkele goede vrienden bekend waar hij op zondagen soms te vinden was. Niet omdat hij een façade van machopolitieman wilde ophouden of het suf vond om belangstelling voor planten te hebben, maar het verbouwen van groenten was voor hem simpelweg niet iets waarover je praatte. Het was iets wat je dééd. Een bezigheid die bepaalde ondubbelzinnige handelingen vereiste, waarna de boel zich in hoge mate zelf redde. Zonder dat er analyses, hypotheses en discussies aan te pas kwamen.

De ogenschijnlijk wonderbaarlijke eenvoud van het verbouwen van groente sprak hem aan en verschilde drastisch van de doorgaans zeer gecompliceerde processen van een politieonderzoek. Je plantte iets, waarna de elementen, de aarde, het water en de zon, het overnamen. Een ogenschijnlijk eenvoudig samenspel, dat tegelijkertijd de complexe basis van het leven vormde. Het gaf Rickard, die in het dagelijkse leven veel met de dood in aanraking kwam, veel

voldoening om met behulp van een paar zaadjes en aardappelen nieuw leven te creëren.

Een nieuw schel geluid van zijn telefoon slingerde hem de werkelijkheid in. Hij keek naar de omgewoelde, zwarte aarde bij zijn voeten en de Finse Timo-aardappelen met hun paars-witte scheuten, die op hem lagen te wachten. Hij had het gevoel dat het nog wel even zou duren voor hij dit klusje kon afmaken.

‘Hallo, met Rickard Stenlander op deze zonnige zondagochtend in Tanto.’

‘Met Erik. Ben je iets belangrijks aan het doen?’ Eriks stem klonk dringend.

‘Goedemorgen. Ik doe iets volstrekt onbelangrijks. Dat is namelijk de bedoeling van wroeten in de aarde in een volkstuin op een zondagochtend – dat je niks belangrijks doet. Maar de aardappelen moeten vandaag de grond in als ik met midzomer nieuwe aardappelen wil kunnen serveren bij de paling, haring en de drank. En over drank zijn we het eens dat die belangrijk is,’ antwoordde Rickard, die wist dat Eriks vrije tijd uit feesten, vrouwen en sporten bestond.

‘Mooi,’ zei Erik ongeduldig. ‘Ik heb je hulp nodig. Er is iets wat je moet zien.’ Hij aarzelde. ‘Een soort installatie, zou je het kunnen noemen. In een woning in Högalidsgatan. Nummer 46.’

Rickard hoorde aan Eriks stem dat het ernst was.

‘Naast de koffiebar?’

‘Precies. Pal naast Dello Sport. Je kunt er in vijf minuten zijn.’

Hij haalde diep adem.

‘Oké, ik kom eraan.’

Het gevoel van rust dat hij zojuist nog had, was weg. Maar hij wist dat Erik hem niet gebeld zou hebben als het niet echt belangrijk was. Iets anders dan de normale ellende waarmee ze normaal gesproken werden geconfronteerd.

Hij liep naar het groene volkstuinhuisje, dat zijn vader ooit had gebouwd – compleet met slaapalkoof, hoewel je er destijds niet mocht overnachten volgens de statuten van de volkstuinvereniging.

Hij zette de luidsprekers harder om het laatste stukje van het nummer te horen en zette ze daarna onder de keukentafel in het huisje, zodat ze niet door het raam te zien waren. Hij wierp een blik in de spiegel die boven de wasbak aan de buitenkant van het huisje hing. In tegenstelling tot de muziek was hij niet indrukwekkend, met zijn halflange, halfblonde haar, dat hij zelf knipte, oude spijkerbroek, verwassen overhemd en versleten sneakers. Retropunk noch hip vintage. Gewoon saai. Maar hij was vandaag dan ook alleen maar van plan geweest om in zijn volkstuin te gaan werken. Niet dat zijn kleding op andere dagen wel doordacht was, trouwens.

Als iemand vlak daarvoor langs het hek van zijn volkstuintje was gelopen, had die zich vast verbaasd over de vreemde aanblik: een man, en tevens rechercheur van middelbare leeftijd, die tussen zijn aardappelen en pas gezaaide wortelen zat te luisteren naar onbegrijpelijke klezmerpunk. Het zou het beeld dat veel mensen van een typische volkstuinbezitter hadden waarschijnlijk hebben verstoord. In de statuten stond ongetwijfeld iets over een verbod op muziek, dacht Rickard bij zichzelf, maar hij was niet van plan om dat te gaan checken. Wat betreft zijn ietwat opmerkelijke muzieksmaak en vooral zijn bovenmatige belangstelling voor oude punk, was hij bereid toe te geven dat hij misschien afweek van de gemiddelde mens. In vrijwel alle andere opzichten vond hij zichzelf daarentegen heel alledaags.

De explosieve rebel, die hij als tiener was, was allang verdwenen. Uitgediend en weggepoetst. Dat was niet iets wat hij betreurde of miste. Het hoorde bij een andere tijd. Zijn burgerlijke bestaan beviel hem wel. Zijn baan. Ook al deden de verschrikkingen die hij tegenkwam in zijn werk hem meer sinds hij vijf jaar geleden een kind had gekregen. Desondanks was zijn zoon, Elvin, juist degene die zin gaf aan zijn leven, die hem vreugde en geluk schonk. Al had hij liever dat ze elkaar niet slechts om de week zagen.

Ook was hij tevreden geweest met zijn huwelijk met Marianne. Pas achteraf beseftte hij waarom het tussen hen niet had gewerkt,

dingen die voor iedereen zonneklaar zouden zijn: het vele overwerken, in het weekend werken, buiten werktijd opgeroepen worden. Hij had de leiding over de onderzoeken. Als er iets misging, kon hij dat op niemand afschuiven. Maar dat hij op zijn werk werd gewaardeerd, was een schrale troost voor zijn gezin. Ze waren in de knel gekomen. Heel vaak. Af en toe had hij geprobeerd het goed te maken. Qualitytime met zijn zoon. Etentjes. Hij dacht dat ze de taken in de keuken wel eerlijk hadden verdeeld. Naderhand begreep hij dat zij dat heel anders had gezien – en terecht. Ze deed het huishouden, maakte pastasalades en broodjes voor de uitstapjes van hun zoon, bereidde snelle doordeweekse maaltijden met gehaktballetjes of spaghetti of ander eten, waarvoor de tijd ontbrak om geïnspireerd, creatief of glamoureuus te zijn. Zelf pakte hij als hij vrij was flink uit door uitgebreid te koken: in limoen gemarineerde vis of ingezouten nieuwe aardappelen. Weldoordacht en gecombineerd met wijn of bier van het seizoen. Deze overdadige maaltijden waren populair bij zijn vrienden, maar ze hadden, zoals Rickard pas later had beseft, slechts bijgedragen aan het verdiepen van de beginnende kloof tussen hem en zijn vrouw. De etentjes draaiden om zijn ego en eigendunk en hadden niets met gelijkwaardigheid te maken. Het contrast tussen het leven van alledag en de keren dat hij wel thuis was, was uiteindelijk te groot geworden.

Hij sloot het huisje af door de ijzeren deurgrendel op zijn plek te schuiven en de deur met een groot hangslot op slot te doen. Een zonnige zondagochtend in mei was waarschijnlijk het slechtst denkbare moment om in te breken, nu alle volkstuintenbezitters druk aan het zaaien waren. Maar de verslaafde inbrekers die zich in de buurt ophielden, gingen doorgaans niet buitengewoon strategisch te werk.

Hij nam het pad naar Tantolunden en liep schuin over het brede grasveld, waar vooralsnog bijna alleen gezinnen met kinderen zaten. Maar als dit weer aanhield, zouden al snel honderden mensen, voornamelijk jongeren, de grashellingen innemen – ongeacht de dag van de week – met tasjes van de slijterij vol lauw bier en cider. Hij

zag dat een groep skinheads een van de houten tafels in het park had bezet. Sinds wanneer zijn die er weer? vroeg hij zich af. Het was jaren geleden dat hij voor het laatst kaalgeschoren koppen en Dr. Martens met stalen neuzen had gezien. Tegenwoordig zaten de racisten in pak gestoken in het parlement om moties in te dienen die ervoor moesten zorgen dat alleen Zweden zonder migratieachtergrond het land bij het Eurovisiesongfestival mochten vertegenwoordigen of als Lucia op televisie te zien mochten zijn. Tegelijkertijd moest hij toegeven dat zijn eigen politiekorps niet verschoond was van mensen met zulke denkwijzen. Een deel van de skinheads uit de vrolijke jaren negentig had zijn koers verlegd en was, godbetert, politieagent geworden. Zoals die idioot Farbror Blå – Oom Blauw –, de bloggende politiemans uit Malmö, die blogde dat hij vrouwen, homoseksuelen en immigranten haatte.

Wat hem het meest stoorde, was dat het publiek dacht dat Rickard en zijn collega's de onfrisse normen en waarden die Farbror Blå op het internet verspreidde, onderschreven. Hij wist dat mensen, gesouffleerd door de media, niet aarzelden om de politie collectief de schuld te geven van opvattingen die door een paar rotte appels werden verkondigd. Op deze manier bleef het beeld van de bekrompen, met wapenstok zwaaiende machopolitieman bestaan. Gelukkig hadden ze als tegenwicht een oude punker als commissaris aangesteld.

Rickard liep langs het metrostation Hornstull. Een installatie, dacht hij. Wat had Erik aangetroffen in die woning? Zijn collega had de gewoonte zich erg dramatisch uit te drukken, maar dit keer was bijna het tegenovergestelde het geval. Een provocerend kunstwerk, of wat het ook was, klonk niet heel ernstig. Toch had hij angst in Eriks stem gehoord.